

Julkaistu AVEK-lehdessä 2/07

Taiteilijan täydellinen yleisö

Tarkastelen teemaa kuvataiteilijana, valokuvan ja videotaiteen ammattilaisena, mutta sivuan laajempaakin tekijäryhmää kuten muita liikkuvan kuvan alueita.

Taiteilija tarvitsee tasan kolme ihmistä yleisöksi teokselleen:

Kriitikkopuffaajan (pr), ostajarahoitajan (tuotanto) ja kuraattorilevittäjän (jakelukanavat,kontaktit).

Nämä kolme solmivat myös sosioekonomisia liittymiä, klustereita, biologisessa mielessä elävät symbioosissa keskenään ja varioiden loisivat tekijyydestä.

Muu lössi on tarpeetonta taustakohinaa taiteilijan toiminnan kannalta.

Kriitikkopuffaajan tehtävänä on tehdä tietäväksi, että jotain on tehty, mielipide taiteen laadusta on arvoltaan samantekevää.

Tähän ryhmää kuuluu ensiksikin toimittaja-asiantuntijoita, jotka tekevät ”vaan duuniaan” (= hommaavat rahansa) ja palvelevat ”yleisöä” asiantuntijoina ikäänkuin toimittajaettisesti.

Ajattelu on pultattu asteikolle kiva, kivampi, ei niin kiva tai asiallisemmin kiinnostava, kiinnostavampi, ei niin kiinnostava. (vrt sama sanoilla tuore, raikas, uusi, tärkeä, merkittävä jne plus ankkurointi johonkin tunnettuun mestariin nega- tai positiivisessa mielessä). Auttaa ehkä toimittajan yleisöä, taiteilija jää henkiseen leipäjonoon. Arvion metatekstiin kirjoitettu tunneskaalakin on yleensä megalomaaninen latteus, jonka rinnalla valkoinen melamiinilevykin on karhea ja röpelöinen. Arvostelijan työ on usein vuosikymmeniä jatkuvaa. Tämä on taiteilijan kannalta traagista, koska koko elämän mitta, jos sattuu olemaan samaa sukupolvea, on sitten näiden arvostelijoiden jaaritusten seuraaminen ja niille altistuminen. Esim tällä hetkellä arvostelijat, jotka eivät pitäneet taiteilijan työstä 80-luvun alussa, jatkavat edelleen eikä tietenkään asetelma ole muuksi muuttunut, vaikka ollaan vuodessa 2007, saa nähdä kumpi osapuoli eläköityy ja senilöityy ennemmin/enemmän...

Sitten on taiteentekijöitä, jotka ”oikeutetusti” ja nuoruuden viriiliyttään, alfaurosnaaras tyyllisesti, ryhtyvät räimimään kolleegojaan omaa tekijyyttään ja etujaan peiteltysti ajaessaan. Toiminta on yleensä ailahtelevaa ja loppuu kun etuja ei ole näköpiirissä, ne on saavutettu tai kiinnostus kääntyykin muualle.

Ja sitten on vielä kulttuurihöpöläisiä, jotka peesaavat trendejä ja haluavat ottaa hajua taiteesta ja taiteilijoista. He tarinoivat siitä mitä ja kenen kanssa ja missä tosi tärkeässä/kiinnostavassa ovat juuri olleet ja kenen keskeisen kanssa ja minne ovat kohta menossa. Kiusallisimmin osa tätä porukkaa on yliopistolta tulevat tutkijat, taidehistorioitsijat, filosofit yms, jotka olettavat taiteilijan olevan paitsi valmis niin velvollinen värittämään siististi jokaisen teorian värityskirjan ja yhdistämään pisteet tarkasti viivoilla – totuuden, diskurssin ja poliittisen korrektiuden nimissä.

Yhteistä näille kaikille arvottajilla on, että he eivät itse riskeeraa juuri mitään, he ovat lähtökohdiltaan voittajien puolella. Taide on kuin keskiluokan suuri missio, siihen voi projisoida koko keskiluokkaisen elämän pettymykset ja unelmat niinkuin ruuanlaittoon ja sisustukseenkin.

Ostajarahojen on vaikeasti tavoitettava variaabeli, yleensä kuitenkin oopperan suosija. Valtio, toimikunnat, rahastot, säätiöt, kaupungit, yritykset, yksityiset, mutta ennen kaikkea sitä on tuo intohimojen hämärä kohde, valtio. Koska Suomi on köyhä, ainakin jossain kohdassa, rahaa ei ”friikkien” taiteeseen riitä ja lisäksi se vähä yksityinen irtoraha on taiteen näkökulmasta täysin mielikuvituksetonta, suorastaan kiusallisen urpoa (ajatelkaa nyt vähän esim varakkaiden julkkisten taidekokoelmia). Tämän kanssa tekijöiden on sitten rahoituksessa sumplittava. Rehellisyys ja avoimuus ei siinä yleensä ole korkein hyve. Päästääkseen win-win tilanteeseen täytyy omata Nalle Puhin filosofia ja voidella samalla sielunsa liukuvoiteella. Ei ole haitaksi, jos osaa teeskennellä ja vaatia luomua etenkin muilta ja asua metropolin ytimessä. Parasta on kuitenkin olla valmiiksi varakas, silloin kaikki onnistuu paremmin. Apuraha- ja tukihakemuksiin tulee suhtautua vakavasti, vielä vakavammin niitä käsitteleviin henkilöihin. Heissä sikiää levottomuutta herättävien pikkuvallankäyttäjien heimo. Jopa elokuvapuolella (kuvataiderahat ovat siis samanlainen hilse elokuvarahoihin verrattuna kuin elokuvarahat ovat oopperaan verrattuna). Muistan kun kävien neljän vuoden ajan SES:ssä käsikirjoitukseni kanssa kolmen eri esittelijän pakeilla. Ensimmäinen ei nähnyt toteuttamismahdollisuuksia, ja korosti omaa taiteilijuuttaan. Ilmeisenä friikkishown tirkistelijätyyppinä hän halusi kuitenkin nähdä toisen taiteilijan myös livenä, ikävää kannaltani oli se, ettei välissämme ollut peililasiasia.

Seuraava esittelijä hyväksyi uusittuja versioita ja lupasi rahaakin sitten, kun muut tahotkin olivat jo mukana (=ei siis riskiä omasta ajattelusta), mutta hän vaihtoi virkaa ennen päätöstä. Tämän – mieleen tuli freudilainen määritelmä – anaalisen keräilijän jälkeen, hommiin tuli überkorrekti

matriarkka, jonka oma potta on kait sementoitu kellarin komeron sokkeliin. Hänelle homma ei sitten taas auennutkaan, vaikka autettiin viivottimella yhdistämään pisteitä. No ehkä kyse olikin vain virkailijoiden asemansa puolustamiseksi kehitettämä hätävarjelun liioittelu, palomuri ja avatar, kun vastassa on oletettavasti persoonallisuushäiriöinen äärinarsistinen taiteilijahörhö... Kummallista kuviossa oli että YLE:n ja sponsorin kanssa neuvottelut olivat suorastaan leikintekoa, asioista voi puhua asioiden nimillä. AVEKin esittelijät olivat taas lähes yhdenveroisia SES:n kanssa, huolestuttavan omnipotentteja niuhoja, mutta varmaan ohjeistettu esittämään empaattista...

Kuraattorilevittäjä mahdollistaa työn jatkumon, taiteilijan tulevaisuuden. Argumentteinaan humanististen tieteiden viimeisimmän diskurssin viimeisimmät saavutukset, trendisetterien absoluuttinen herkkyys, globalismin olennaiset paradigmat, tämän ryhmän todellisuusvaje ja ydinaineshukka on ehkä absoluuttisin. Ehkä egoismin peittelyyn kehitellyt sumuverhot ovat edistyneintä mitä ihmiskunnan edistys on tuottanut. Nämä virtuaalipersonat suoltavat taiteen import-export- tilannesidonnainen-ydinsubstanssi kieltä häkellyttävällä intensiteetillä. Rämpytykseen kuuluu kaikista tieteistä ja talouselämältä lainattu vaikeaselkoinen sanasto, jolla höperryt maskeerataan ja lunastetaan älykkääksi. Ja näidenkin kanssa on tultava toimeen. Koskaan enkä minkään äärellä ole kokenut suurempaa kauniiden sanojen tyhjyyttä. Siihen verrattuna himmenee Alpit, Saanatunturi, Himalaja ja Ämmässuon Kaatopaikan ja Lapin Kullan jylhät ja ihanat auringonnousut ja laskut.

Taiteilija tarvitsee kolmea yleisöään – mieluiten olisi ilman – mutta ongelma on sama kuin viherekoilijoilla: omaa elämää ja lisääntymistä ei ole helppo lopettaa, varsinkin kun missio on isohko – koko planeetan hyväksi... No onhan taiteilijalla sitten se neljäskin yleisö. Ainoa mikä jää jäljelle kun nuo kolme purevat, eivät käännä poskeaan vaan kostavat toiseen polveen (esim tällaisten kirjoitusten jälkeen).

Siis se varsinainen yleisö.

Harri Larjosto